

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र

स्वाध्याय
(Assignments)

(सूचना : विविध विषयांचे स्वाध्याय प्रश्न पुढे दिलेले आहेत त्यानुसार
विद्यार्थ्यांनी आपण निवडलेल्या विषयांचे स्वाध्याय तयार करून
दिलेल्या सूचनेनुसार जमा करावेत.)

बी. कॉम. भाग — २

(सत्र — ३)

ऑक्टोबर/नोव्हेंबर २०२५

दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
बी. कॉम. भाग — २ सत्र — ३ स्वाध्याय प्रश्न
ऑक्टो./नोव्हें. २०२५

आपण दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्रामध्ये प्रवेश घेतल्याबद्दल आपले अभिनंदन आणि स्वागत! शैक्षणिक वर्ष २०२४ — २५ मध्ये राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० नुसार बी. कॉम. भाग २ चा अभ्यासक्रम सुधारित करण्यात आला आहे. बी. कॉम. भाग २ सत्र ३ साठीचे स्वाध्याय प्रश्न सोबत देत आहोत. सदरचे स्वाध्याय खाली दिलेल्या नियमावलीप्रमाणे पूर्ण करून आपल्या अभ्यासकेंद्राकडे जमा करणे आवश्यक आहे. दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्राच्या मुख्य कार्यालय शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर येथे स्वाध्याय स्विकारले जाणार नाहीत.

नियम :

1. निवडलेल्या प्रत्येक पेपरसाठी एक असे सत्र ३ साठी एकूण आठ स्वाध्याय पूर्ण करावयाचे आहे. स्वाध्याय लिहिण्याकरिता आखीव कागद/A4 size paper वापरावा.
2. स्वाध्याय उत्तरपत्रिकेच्या मुखपृष्ठावर आपण प्रवेश घेतलेल्या अभ्यासक्रमाचे नाव, वर्ष, तुमचा परीक्षेचा बैठक क्रमांक, (परीक्षा सुरु होण्याच्या ०८ दिवस अगोदर Online प्राप्त होईल) नोंदणीप्रमाणे नाव, पत्ता (कायमस्वरूपी), विषय, PRN व मोबाईल नंबर (कायमस्वरूपी) लिहिणे आवश्यक आहे. (मुख्यपृष्ठ / Cover Page यासोबत दिलेले आहे ते Download करून वापरावे)
3. लिहून पुर्ण केलेले सर्व सहा पेपर्सच्या स्वाध्यायावर आपला परीक्षा बैठक क्रमांक (Exam seat No.) लिहूनच प्रवेशासाठी निवडलेल्या अभ्यास केंद्रावर स्वतः पोच करावे किंवा पोस्टाद्वारे/कुरिरद्वारे पाठवावेत. (बैठक क्रमांक विद्यापीठाच्या https://sukapps.unishivaji.ac.in/online_portal/#SubMenu या संकेतस्थळावर उपलब्ध होतील.)
4. एकदा स्वाध्याय जमा केल्यानंतर व त्यांचे मूल्यांकन झाल्यानंतर तेच स्वाध्याय परत जमा करता येणार नाही व संबंधित सत्राचे स्वाध्याय जमा केले नाही तर ते पुन्हा जमा करता येत नाही. स्वाध्याय गुणांचे पुनर्मुल्यांकन व फेरतपासणी केली जाणार नाही.
5. विद्यार्थ्यांनी आपल्या स्वाध्याय उत्तरपत्रिका आपण निवडलेल्या अभ्यास केंद्राशी संपर्क साधून आपल्या अभ्यासकेंद्रावर सत्वर जमा कराव्यात.

6. जे विद्यार्थी स्वाध्याय दिलेल्या वेळेत जमा करतील त्याच विद्यार्थ्यांना स्वाध्यायाचे गुण दिले जातील. जे विद्यार्थी स्वाध्याय जमा करणार नाहीत अशा विद्यार्थ्यांना स्वाध्यायाचे गुण दिले जाणार नाहीत. याबाबत दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र जबाबदार राहणार नाही.
7. विद्यार्थ्याने जर स्वाध्याय जमा केले असतील व तो त्या संबंधित विषयामध्ये अनुत्तीर्ण झाला असेल तर त्याला फ्रेश स्वाध्याय जमा करता येणार नाही. तो लेखी परीक्षेला पुन्हा बसू शकतो, स्वाध्यायाचे पूर्वीचेच गुण विचारात घेतले जातील.
8. बी.कॉम. भाग— २ चा अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २०२४—२०२५ मध्ये राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० अन्वये सुधारित करण्यात आलेला आहे. त्यामुळे स्वयंअध्ययन साहित्याचे अध्ययन करताना विद्यार्थ्यांनी आपल्या विषयाच्या सुधारित अभ्यासक्रमाप्रमाणे स्वयंअध्ययन साहित्याचे अध्ययन करावे. सदरचा अभ्यासक्रम <https://www.unishivaji.ac.in/bos/commercelist.asp> या विद्यापीठ संकेतस्थळावर उपलब्ध आहे.

विशेष सुचना

- अ) दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्राच्या सर्व मान्यताप्राप्त अभ्यासकेंद्रावर संपर्क सत्रांचे आयोजन केले जाते तरी विद्यार्थ्यांनी वेळोवेळी अभ्यास केंद्र समन्वयक यांच्याशी संपर्क साधून संपर्कसत्र, परीक्षा, वेळापत्रक, हॉल तिकीट इ. बाबत माहिती घ्यावी तसेच वेळोवेळी संकेस्थळाला भेट देवून अद्यावत माहिती जाणून घ्यावी.
- ब) आपण निवडलेल्या विषयाप्रमाणे स्वयं अध्ययन साहित्य घेणे, सुधारित अभ्यासक्रम (Syllabus) प्राप्त करून घेणे व त्याप्रमाणे अध्ययन करणेची जबाबदारी विद्यार्थ्यांची आहे.
- क) आपल्या रजिस्ट्रेशन फॉर्मवर असलेल्या अभ्यास केंद्रामध्येच स्वाध्याय जमा करावयाचे आहेत जर दुसऱ्या अभ्यास केंद्रावर स्वाध्याय जमा केलेस सदरचे स्वाध्याय गुण मिळणार नाहीत.

अभ्यासक्रमाचे नांव : बी. कॉम. भाग — २

सत्र : तीन

विषय :

परीक्षा बैठक क्रमांक :

.....

दूरशिक्षण व ऑनलाईन शिक्षण केंद्र, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

स्वाध्याय उत्तर पत्रिकेचे मुखपृष्ठ

1. अभ्यास केंद्राचे नांव : _____

2. विद्यार्थ्याचे पूर्ण नांव : _____

3. पूर्ण पत्ता : _____

_____ पिन कोड नं.: _____

4. परीक्षा बैठक क्रमांक : _____

5. पी.आर.एन. नंबर : _____

6. अभ्यासक्रमाचे नांव : _____ सत्र : _____

7. पेपरचे नांव : _____

8. पेपर क्रमांक : _____

9. सबजेक्ट कोड : _____

10. स्वाध्याय जमा करण्याचा दिनांक : _____

11. विद्यार्थ्याची स्वाक्षरी : _____

12. मिळालेले गुण : _____

परीक्षकांची सही : _____

B.Com. Part- II
(If the subject is Accountancy, Assignment will be as follows)

DSC(A)-III Accountancy Paper III Corporate Accounting Paper – I
(Major Paper-III)

Semester - III

20 Marks

(Any two out of three)

1. On 10 January 2016, a company offers 8,000 shares of Rs.10 each. Applications are received for full 8,000 shares. Money is payable is as follows:
On Application Rs.3
On Allotment Rs.2
On first call Rs.3
On final call Rs.2
The shares were duly allotted, calls made and money realized.
You are required to pass the necessary journal entries.

2. Aarati Ltd. presented the following Balance Sheet as on 31st March 2025:

Liabilities	Amount	Assets	Amount
9000 Equity Shares of 100 each	900000	Land & Building	540000
Profit & Loss A/c	810000	Plant & Machinery	1080000
Capital Reserve	270000	Investment in Equity shares	450000
General Reserve	324000	Stock	270000
8% Debentures	396000	Sundry Debtors	432000
Sundry Creditors	450000	Bank Balance	378000
	3150000		3150000

Additional Information:

- (a) Land and Building and Plant and Machinery were revalued at 150% and 120%, respectively.
(b) The value of the equity shares purchased by the company is fallen down by 20% in the market.
(c) Stock is valued at ` 360000 and Debtors subject to a deduction @ 5% for bad debts.
(d) Manager's Remuneration ` 14400 is payable. Ascertain the Intrinsic Value of Equity shares
3. Describe different concepts of share capital of a company.

.....
B.Com. II: DSC(A)-IV Accountancy Paper IV
Accounting for consignment, Joint Venture and Department Accounts
Paper – IV (Major Paper-IV)

Semester - III

20 Marks

(Any two out of three)

1. National Traders of Kolhapur purchased 10,000 sarees @ Rs. 100 per sarees. Out of these 6,000 sarees were sent on consignment to Susmita Traders of Jodhpur at the selling price of Rs. 120 per saree. The consignors paid Rs. 3,000 for packing and freight. Susmita Traders

sold 5,000 sarees @ Rs. 125 per saree and incurred Rs. 1,000 for selling expenses and remitted Rs. 5,00,000 to Kolhapur on account. They are entitled to a commission of 5% on total sales plus a further of 25% commission on any surplus price realized over Rs.120 per saree. 3000 sarees were sold at Kolhapur @ Rs. 110 per saree. Owing to fall in market price, the value of stock of saree in hand is to be reduced by 10%. You are required to prepare i. Consignment Account, and ii. Susmita Traders Account

2. From the following figures for the year ended 31/03/2025 prepare Departmental Trading and Profit and Loss Account for the year ended 31/03/2025.

Trial Balance
As on 31st March, 2023

Particulars	Amount.	Particulars	Amount
Opening Stock		Carriage Inward	5,800
X		General Salaries	15,000
Y	26,800	Rent and Rates	10,800
	2,400	Advertising	16,200
		Insurance (for Building)	3,600
Purchases		General Expenses	9,000
X	1,47,200		
Y	1,42,800	Discount Allowed	5,400
		Discount Received	2,900
Sales			
X	2,26,000		
Y	1,80,000		
Sales Return			
X	6,000		
Y	4,000		
Salaries			
X	16,000		
Y	14,000		

The following further information is supplied.

- General Salaries and General Expenses are to be allocated equally.
- The area occupied is in the ratio of 5 :4.
- The closing stock of the two departments were: X Department – Rs. 41,000 Y Department – Rs. 35,200.

[Hint : a.Carriage Inward and Discount Received are allocated on the basis of purchase.

b. Advertising and discount allowed are allocated on the basis of net sales.

c. Rent and Rates and Insurance (Building) are allocated on the basis of space occupied.]

3. Explain International Financial Reporting Standards

.....

**B.Com. II: DSC(C)-III Business Studies Paper- III
Fundamentals of Entrepreneurship (Minor Paper-I)**

Semester – III

20 Marks

(Any two out of three)

1. Define entrepreneur and explain the types of Entrepreneur.
2. Evaluate the Joseph Schumpeter's innovation theory
3. Explain the role of the service sector in the national economy.

.....

बी. कॉम. भाग – 2 उद्योजकतेची मुलतत्त्वे पेपर 1

सत्र – 3

20 Marks

(तीनपैकी दोन)

१. उद्योजक म्हणजे काय ? उद्योजकाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा .
२. जोसेफ शुम्पीटर यांच्या नवनिर्मिती सिद्धांताचे मूल्यमापन करा
३. राष्ट्रीय अर्थव्यवस्थेत सेवा क्षेत्राची भूमिका स्पष्ट करा

.....

B.Com. II: SEC(A/E/F)-III Computerized Accounting - I

Semester - III

10 Marks

1. Define the Computerized Accounting? Distinguish between Computerized Accounting and Manual Accounting

Or

1. Explain the process of the company creation.

.....

B.Com. II: VSC(A/E/F)-I Hotel Accounting - I

Semester - III

10 Marks

1. Discuss the nature of services provided by the hotels.

Or

1. Explain the treatment of staff meals, Promotional meals and wastage in hotel.

.....

B.Com. II: English for Business Communication Paper - III

Semester - III

10 Marks

1. How Many types of Post have been advertised?

Or

1. Write a reply on behalf of Samarth Enterprises.

B.Com. II: IKS(A/E/F) Evolution of Accounting in India

Semester - III

10 Marks

1. Explain the Evolution of Accounting Standard in India

Or

1. What are the main differences between traditional and modern audit practice in India.

B.Com. Part II Sem. III OE – III Education and Citizenship (Part II)

Semester - III

10 Marks

१) नागरिकत्वाच्या मूल्यांचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

१) लोकशाही नागरिकत्वाची वैशिष्ट्ये वर्णन करा.

1) Explain the meaning and nature of Civic Values

OR

1) Elaborate the features of Democratic Citizenship.

(If the subject is Business Studies, Assignment will be as follows)

**B.Com. II: DSC(C)-III Business Studies Paper- III
Fundamentals of Entrepreneurship (Major Paper-III)**

Semester – III

20 Marks

(Any two out of three)

1. Define entrepreneur and explain the types of Entrepreneur.
2. Evaluate the Joseph Schumpeter's innovation theory
3. Explain the role of the service sector in the national economy.

बी. कॉम. भाग – २ उद्योजकतेची मुलतत्त्वे पेपर १

सत्र – ३

20 Marks

(तीनपैकी दोन)

१. उद्योजक म्हणजे काय ? उद्योजकाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा .
२. जोसेफ शुम्पीटर यांच्या नवनिर्मिती सिद्धांताचे मूल्यमापन करा
३. राष्ट्रीय अर्थव्यवस्थेत सेवा क्षेत्राची भूमिका स्पष्ट करा

**B.Com. II: DSC(C)-IV Business Studies Paper- IV
Basics in Business Management (Major Paper-IV)**

Semester - III

20 Marks

(Any two out of three)

1. Explain the Principles of Fayol?
2. Explain the various functions of the Management?

3. Define the Communication?, Explain the process of the communication

.....

बी. कॉम. भाग – 2 व्यवसाय व्यवस्थापनाची मुलतत्वे

(तीनपैकी दोन)

१. फेयॉल यांची तत्वे स्पष्ट करा
2. व्यवस्थापनाची विविध कार्ये स्पष्ट करा
३. संदेशवहना ची व्याख्या द्या आणि प्रीक्रिया स्पष्ट करा

.....

**DSC(A)-III Accountancy Paper III Corporate Accounting Paper – I
(Minor Paper-I)**

Semester - III

20 Marks

(Any two out of three)

1. On 10 January 2016, a company offers 8,000 shares of Rs.10 each.
Applications are received for full 8,000 shares. Money is payable is as follows:
On Application Rs.3
On Allotment Rs.2
On first call Rs.3
On final call Rs.2
The shares were duly allotted, calls made and money realized.
You are required to pass the necessary journal entries.

2. Aarati Ltd. presented the following Balance Sheet as on 31st March 2025:

Liabilities `	Amount	` Assets	Amount
9000 Equity Shares of 100 each	900000	Land & Building	540000
Profit & Loss A/c	810000	Plant & Machinery	1080000
Capital Reserve	270000	Investment in Equity shares	450000
General Reserve	324000	Stock	270000
8% Debentures	396000	Sundry Debtors	432000
Sundry Creditors	450000	Bank Balance	378000
	3150000		3150000

Additional Information:

- (a) Land and Building and Plant and Machinery were revalued at 150% and 120%, respectively.
 - (b) The value of the equity shares purchased by the company is fallen down by 20% in the market.
 - (c) Stock is valued at ` 360000 and Debtors subject to a deduction @ 5% for bad debts.
 - (d) Manager's Remuneration ` 14400 is payable.
Ascertain the Intrinsic Value of Equity shares
3. Describe different concepts of share capital of a company.

.....

B.Com. II: SEC(C)-III Business Plan and Project report

Semester - III

10 Marks

1. Explain the objective of the Business Plan

Or

1. Explain the Types of Business Plan

1. व्यवसाय योजनेचे उद्देश स्पष्ट करा

किंवा

1. व्यवसाय योजनेचे प्रकार स्पष्ट करा

B.Com. II: VSC(C)-I Critical Thinking

Semester - III

10 Marks

1. Explain the importance of critical thinking.

Or

1. Explain writing skills

१. टीकात्मक विचारांचे महत्व स्पष्ट करा

किंवा

१. लेखन कौशल्ये स्पष्ट करा

B.Com. II: English for Business Communication Paper - III

Semester - III

10 Marks

1. How Many types of Post have been advertised.

Or

1. Write a reply on behalf of Samarth Enterprises.

B.Com. II: IKS(C) Indian Ancient Business

Semester - III

10 Marks

1. Explain the ancient currency and banking system.

Or

1. Explain the irrigation system in ancient India

बी. कॉम. भाग – 2 प्राचीन भारतातील व्यवसाय

१. प्राचीन काळातील चलन व बँकिंग प्रणाली स्पष्ट करा

किंवा

१. प्राचीन भारतातील सिंचन व्यवस्था स्पष्ट करा

B.Com. Part II Sem. III OE – III Education and Citizenship (Part II)

Semester - III

10 Marks

- १) नागरिकत्वाच्या मूल्यांचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा.
किंवा
- १) लोकशाही नागरिकत्वाची वैशिष्ट्ये वर्णन करा.
- 1) Explain the meaning and nature of Civic Values
OR
- 1) Elaborate the features of Democratic Citizenship.